אמר להו בעלמא כותבין שובר והכא היינו טעמא דדלמא אזיל בעל חוב וטריף מיניה דלוקח ואזיל איהו וטריף לקוחות ושובר גבי לקוחות ליכא סוף סוף לקוחות לאו אמרי דארעא הדרי אדהכי והכי שמיט ואכיל פירי אי נמי ללוקח שלא באחריות אי הכי שטרי הלואה נמי התם דזוזי מסיק אמרי פייסיה בעל חוב בזוזי הכא דארעא מסיק מידע ידעי דמאן דמסיק ארעא בזוזי לא מפייס אמר מר חוץ מן האחריות שבו היכי כתבינן אמר רב נחמן דכתבי הכי [א]שטרא דנן דלא למיגבי ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי אלא כי היכי דתיקום ארעא בידיה דלוקח אמר רפרם זאת אומרת [ב]אחריות טעות סופר הוא טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי גבי רב אשי אמר [ג]אחריות לאו טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו דלא כתיב ביה אחריות ההיא איתתא דיהבה ליה זוזי לההוא גברא למיזבן לה ארעא אזל זבן לה שלא באחריות אתיא לקמיה דרב נחמן אמר ליה [ד]לתקוני שדרתיך ולא לעוותי [ה]זיל זבנה מיניה שלא באחריות והדר זבנה ניהלה באחריות: רשב"ג אומר הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכ"א [ו]מתנתו קיימת: מאי טעמא דרשב"ג אמר רב אסי נעשה כאומר לו שדה זו נתונה לך כל זמן שהשטר בידך מתקיף לה רבה אי הכי נגנב או אבד נמי אלא אמר רבה [ז]באותיות נקנות במסירה קמיפלגי רשב"ג סבר אותיות נקנות במסירה ורבנן סברי אין אותיות נקנות במסירה ת"ר [ח]הבא לידון בשטר ובחזקה [ט]נידון בשטר דברי רבי רשב"ג אומר בחזקה במאי קמיפלגי כי אתא רב דימי אמר באותיות נקנות במסירה קא מיפלגי

רבן

אמר להו. רב אשי לעולם אימא לך גבי מלוה שאבד שטרו שנכתוב לו שטרא או פרע מקצת חובו דכותבין שובר ללוה ויפרע חובו למלוה והכא גבי מקח וממכר היינו טעמא דאין כותבין שובר למוכר כדי לכתוב שטרא מעליא ללוקח משום דזימנין דאזיל בע"ח דמוכר [ו][שהוא לוקח ראשון שנאבד שטרו] וטורף הקרקע מיניה ללוקח [שני] ותברא אינו ביד הלוקח אלא ביד המוכר ובתוך כך שילך אל המוכר ויראה לו השובר שמיט ואכיל פירי כדמסיק ואזיל וקשה גזל הנאכל אבל גבי שטרי מלוה כותבין שובר דליכא למימר הכי כדמפרש לקמן ואזיל: ומקשינן **סוף סוף לקוחות.** לאו לגבי מוכר אזלי בתמיה לצעוק על שדהו שטרף בע"ח דמוכר ויראה לו השובר ויחזיר לו קרקעו: **א"נ.** זימנין דהוי לוקח שלא באחריות דעביד איניש דזבין ארעא ליומיה[י] ולא יחוש הלוקח לחזור אצל המוכר שהרי אין עליו אחריות ויפסיד קרקעו שלא כדין: **אי הכי.** דאיכא למיחש להכי והלכך בשטר מקח אין כותבין שובר: **בשטרי הלוואות נמי.** אמאי אמר דכותבין שובר הא איכא למיחש נמי דטריף המלוה לקוחות שלקחו מן הלוה ותברא בידא דלקוחות ליכא אלא ביד הלוה: ומשני **התם.** גבי הלוואות כיון דזוזי מסיק ביה מלוה ללוה לא שבקי ליה לקוחות קרקע שלהם למלוה עד שילכו אצל הלוה לדעת אם פרעהו זוזי משום דמימר אמרי לקוחות אימור פיוסי פייסיה ולא אתי למישמט ולמיכל פירי אבל הכא גבי מקח וממכר כשיבא לוקח זה לטרוף קרקע מלקוחות שלקחו מן המוכר יניחו לו הלקוחות לטרוף דאמרי לקוחות זה המוכר קרקע חייב לו ללוקח זה תחת שדהו שאבד וכל מאן דמסיק ארעא בחבריה לא מפייס בזוזי עד זמן מרובה כשיראה שלא יוכל להעמיד לו שדה והלכך מניחין לו לטרוף עכשיו ולאחר זמן הדר לגבי מרא דארעא ובתוך כך שמיט ואכיל פירי והלכך אין כותבין: **היכי כתבינן.** האי שטרא להעיד שהשדה קנוי בידו אך שלא יגבה לא ממשעבדי ולא מבני חרי דחיישינן דלמא שטרו הראשון עדיין בידו הוא: **דסיקו ארעא בידיה.** שלא יוכל המוכר לטעון לא מכרתי לך מעולם: **אמר רפרם ואת אומרת.** ממילתיה דרב נחמן שמוקיק לפרש בתוך השטר שאין בו אחריות: **אחריות.** שאינו כתוב בשטר אלא נכתב השטר סתם טעות ושגגת הסופר הוא וכמי שכתב בו אחריות דמי ופלוגתא הוא בשנים אוחזין (ב"מ דף יד.) והכי מסקינן התם (טו:) דטעות סופר הוא בין בשטרי מקח בין בשטרי הלואה: **דלא כתב ביה אחריות.** ורב נחמן לא קמתרץ שפיר: **זיל זבניה.** מן המוכר שלא באחריות וכתוב השטר בשמך ואח"כ מכור את הקרקע לאשה באחריות: **מ"ט.** חוזר מתנתו: **אמר רב אסי.** קסבר רבן שמעון בן גמליאל נעשה כאומר כו': **נגנב או שאבד נמי.** נימא דאבד שדהו ובטלה מתנתו: **רבן שמעון בן גמליאל סבר אותיות.** בין דשטרי מקח בין דמתנה נקנות למקבל מתנה וללוקח במסירת השטר כלומר אע"פ שדברים אינם נקנין בשטר נקנין עם קבלת הקלף וכיון שהחזיר לו את השטר חוזר מתנתו ופלוגתא היא בהמוכר את הספינה (לעיל דף עו.). ואע"פ שפירש רבינו חננאל דלית הלכתא כרשב"ג דיחיד ורבים הלכה כרבים אפילו הכי הלכתא כרשב"ג דאותיות נקנות במסירה ואף על פי שלא כתב לו בשטר אחר קני לך הוא וכל שעבודיה דקיימא לן כרבי דס"ל אותיות נקנות במסירה בהמוכר את הספינה (שם דף עו.) דאמרינן התם במסקנא[ח] אמר רב פפא הלכתא אותיות נקנות במסירה בלא שטר אחר וקאי רב אשי התם כותיה דאמר סברא הוא כו' ולקמן בפירקין (דף קעג.) נמי אמרינן אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראיה רבא אמר כו' גם שם מוכח דאביי ורבא סברי דאותיות נקנות במסירה וגם שם דחק ר"ח וכתב שאין הלכה כמותו אלא במסירה ובשטר והכל הוא: **ת"ר הבא לידון.** כנגד המערער על שדה שבידו בשטר ובחזקה שטוען קרקע זה קניתי ממך ועדיין השטר בידי וגם יש לי עדים שאכלתי שני חזקה נדון בשטר דברי רבי. לקמן מפרש לה ואזיל ועל מקומה אפרשנה לפי פי' האמוראים: **רבן שמעון בן גמליאל אומר בחזקה.** לפי פירוש האמוראים שלפנינו יש מהם שצריך לפרש לר"ש דקאמר בחזקה ולא בשטר ויש שצריך לפרש אף בחזקה וכל שכן בשטר הלכך מה שכתוב בספרים בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה נראה דלא גרסינן ליה כו': **במאי קמיפלגי.** ומתוך כך נדע פירוש הברייתא: [ט]**רבי סבר אותיות נקנות במסירה.** כדקאמר נמי רבי בהדיא בפרק המוכר את הספינה (לעיל דף עו.) שהמוכר שטר חוב לחבירו כיון שמסר לו את השטר בידו קנה החוב ונשתעבד לו לוה זה הקונה כמו שהיה משועבד למלוה כל זמן שלא חזר ומחלו כדאמר שמואל [י](במסכת גיטין) (דף יג) וה"ק הבא לידון בשטר ובחזקה וטוען ראובן כנגד המערער שדה זו שלי היא שהרי שמעון שקנאו מלוי מסר[כ] לו שטר מכירה הכתוב בשמו וקניתי השדה במסירת השטר כאילו נכתב בשמי וגם החזקתי בשדה שלש שנים נידון בשטר דברי רבי ועל ידי השטר שמסר לו הלוקח קנוי לו השדה דאותיות נקנות במסירה ולא צריך תו עדי חזקה:

רבן

בעלמא כותבין שובר כו'. וא"ת כיון דמסיק דבשטרי הלואה אימור פייסיה בעל הבית בזוזי וילכו הלקוחות אצל המוכר א"כ מאי למידק מהכא דאין כותבין שובר דאי כותבין אם כן אמאי [ג][אין כותבין שני] שטרי הלואה ולכתוב שובר לאידך כדפריך הכא גבי מקח ואומר ר"י דבשטרי הלואה לא מצינן למכתב שובר משום שאם כן יפסיד כל הלוואותיו שיעשה מכאן ואילך שלא יהא זכור מן השובר ואיכא נעילת דלת בפני לוין אבל בשטרי מקח וממכר אם יפסיד יפסיד ואין לנו להפסיד לזה משום חששא שמא יפסיד [ד][האחר לאחר זמן] ותימה [ה][דסוף סוף] למ"ד כותבין שובר [ו][מאי שנא הלואה] ליכתוב נמי מזמנא דא ולהלן ושמא אנו גורסין: **דמאן** דמסיק ארעא בזוזי לא מפייס. ותימה לר"י אם יכול המוכר לדחותו בזוזי למה יניחו קרקעם אפילו היו יודעין שלא פרע לו השטר עדיין [ז][אלא שיכולין] לומר שיתן או קרקע או מעות ואם אין לו אז יחזור עליהם וקלא רפיא אם יכול לדחותו בזוזי אם לאו ונראה דמצי לסלוקי בזוזי: **בחזקה** ולא בשטר אימא אף בחזקה. פי' בקונט' דלא גרסינן ליה ומיהו היינו יכולין לקיימו והוי אליבא (א) דמסקינן לקמן דמוקי לקמן פלוגתייהו בצריך לברר ואפי' לא גרס הכא לא היה צריך למחקו בסנהדרין (דף כג: ושם) דקאמר והוינן בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה (ב) וקי"ל דבצריך לברר קא מיפלגי דאפי' ליתיה הכא מצינן למימר התם הוינן בה כדאשכחן בד' אחין (יבמות דף לא.) דקאמר גמרא על ספק קרוב כו' ואמרי' למאי הלכתא דאי כהן אסירא ליה ואי ערוה היא נרתה בעילת חלילה ואף על גב דליתיה בהזורק (גיטין דף עח.) על ההיא משנה[פ]: [צ]**ורבן** שמעון בן גמליאל סבר לה כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי. יש מקשים דבפ"ק דגיטין (דף יא. ושם) תניא א"ר אלעזר בר' יוסי לא נחלקו על שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים דאע"פ לחותמיהם עובדי כוכבים כשרים לא נחלקו אלא כו' דרשב"ג אומר אף הן כשרין אלמא ס"ל עדי מסירה כרתי ואור"י דס"ל כר' אלעזר בגיטין ולא בשטרות כי הנהו אמוראי דהמגרש בגיטין (דף פו: ושם) [ק](ודוחק הוא דהא אף אלו קאמר דמשמע דבשאר שטרות נמי ס"ל הכי) וצריך לומר דאליבא דרבנן דפליגי עליה קאמר להו דאף אותם היה להם להכשיר כיון דסברי עדי מסירה כרתי:

אלא

עין משפט נר מצוה

פז א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' י סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' רלט סעיף א:

פח ב מיי' פי"ח מהל' גזלה ואבדה הל' א ופי"ט מהל' מכירה הל' ג ופי"ט מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין פב ולד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף א וסימן רכה סעיף א וסי' קיא סעיף א:

פט ג מיי' פי"א מהל' שלוחין ושותפין הל' ג ועי' בהשגות ובכ"מ סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קפב סעיף ו:

צ ד טוש"ע ח"מ סי' רמה סעיף ט:

צא ה מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הל' א סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ד:

רבינו גרשום

ולא מצי לוקח למטרף עוד אפי' אי כתבי ליה אחריות: אמר להו רב אשי מהא לא תפשוט דאין כותבין שובר אלא בעלמא גבי הלואה כותבין שובר והכא היינו טעמא דלא כתבי למוכר כל שטרי כו' דאי כתבי ליה להאי לוקח האי שטר שני באחריות כי טריף יתיה בעל חוב דראובן אזיל איהו וטריף לקוחות דבתריה בהאי שטר דכתב בו אחריות והדר קאמר ליה לבעל חוב שוף לי פורתא והדר טירפן ואזיל איהו וטריף לקוחות אחריני בשטרא קמא ואע"ג דכתבינן ליה למוכר שובר כל שטרי דיפקון כו' מ"מ ההוא שובר גבי לקוחות ליכא אלא גבי מוכר איתיה להכי מצי טריף ללקוחות. ומקשינן אע"ג דליתא לשובר גבי לקוחות סוף סוף כי טריף האי ללקוחות לאו לגבי מריה דארעא דזבן להו הדרי בשביל זה שטרפן ומראה להן השובר דשלא כדין טרפן: אין ודאי כיון דאיכא שובר גבי מוכר יחזיר הקרקע למריה בעל כרחו אבל איכא למיחש דאדהכי והכי דהדרי לקוחות למריה ארעא בין כך ובין כך שמיט האי פירי דההוא קרקע דטריף ואכיל להו וקשה גזל הנאכל להחזיר אי נמי דהני לקוחות שניים שטריף מינייהו שלא באחריות קנו דלא מצי הדרי למריה דארעא והוו אבדון שלא כדין הלכך לא כתבי אחריות בשטר שני דלוקח דאע"ג דכתב שובר למוכר דנפיק מיניה חורבה כדאמרן דשמיט פירי או ללוקח שלא באחריות אבל בעלמא בשטרי הלואה כותבין שובר. ומקשי אי הכי כדאוקמת דכיון דליתיה שובר הלואה נמי אמאי כותבין שובר וניחוש נמי דאי שבקינן לשטר גבי מלוה טריף ביה לקוחות ושמיט ואכיל פירי או טריף לקוחות שלא באחריות ליכא למיחש להכי דהתם גבי מלוה דזוזי מסיק ביה בלוה אמרי הני לבעל חוב כרבעי למטרפינהו ליה זוזי חייב לך ולא קרקע שמא כבר פייסך בעל חוב שלך בזוזי וכתבת לו שובר ושטר חוב זה פסול הוא ואולי ובדקי במילתא. אבל הכא גבי מקח וממכר דלוקח בשביל ארעא מסיק ויהיב זוזי ומאן דידעי דמוכר לא שייר לעצמו קרקע מידע ידעי נמי דמי שקונה קרקע לא מיפייס בזוזי ולא פייסו מוכר בזוזי ולא אתו למיבדק מן מוכר ואבדין קרקע שלהם שלא כדין הילכך לא כתבינן להו אחריות בהאי שטר שני דחוקי ארעא בידיה דלוקח כדי שלא יהא מוכר יכול למימר לו לא מכרתיה לך מעולם: זאת אומרת. מדכתבינן הכי שטרא דנן כו' שמעי' מיניה דאחריות טעות סופר הוא. שאם בא לפנינו שטר שאין כתוב בו אחריות אפי' הכי גבו ממשעבדי דאמרי' סופר שכח ולא כתבו מהכא דייקינן הכי טעמא דכתב ליה הכי שטרא דנן כו' הא לא כתב ליה הכי אע"ג דלית ביה אחריות גבי דאמרינן סופר טעה שהיה לו לכותבו ואע"פ שלא כתב דייקינן ליה כמו שיש בו אחריות: רב אשי אמר. לעולם אחריות

רבינו גרשום (המשך)

לא אמרינן טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו לא דכתבי ליה שטרא דנן אלא דלא כתבי ביה אחריות ממש ולא מצי גבי ביה: זיל זבנה מיניה שלא באחריות. כמו שהתניתה עם המוכר. והדר זבנה ניהלה את באחריות דלתקוני שדרתיך ולא לעוותי: מאי טעמא דרשב"ג כו': אי הכי נגנב או שאבד השטר. דאינו בידו ה"נ דחוזרה מתנתו: רבנן דאמרי דמתנתו קיימת דלא חזרה קסברי אין אותיות נקנות במסירה שיחזור לו המתנה כלומר השטר אינו נקנה במסירה דלא דמי כמו שמסר להחזיר לו הקרקע גופה אלא כל זמן שלא מסר והחזיר לו קרקע גופה לא חזרה מתנתו: ר"ש בן גמליאל סבר אותיות נקנות במסירה. דכיון שמסר והחזיר לו השטר חזרה הקרקע לבעליו דשטר אפסרה דארעא הוא: הבא לידון בשטר ובחזקה. שאם אמר לו אחד לפני ב"ד מה אתה עושה בתוך שלי והוא דן עמו ואמר לו אתה מכרתה לי ויש לי שטר ועמדתי בה שני חזקה: נידון בשטר. שצריך

מסורת הש"ס

א) [ב"מ יד. ושי"נ], ב) [כתובות נא. ב"ק לג.], ג) קדושין מב: ושי"נ, ד) לעיל עו. ושי"נ, ה) סנהדרין כג. ו) רש"ל, ז) [ב"מ יד.], ח) [דף עז. ושם איתא אמר אמימר], ט) [שייך לעמ' הקודם], י) [צ"ל לעיל קמו:], כ) כפ"ח: לי, ל) רש"ל, מ) רש"א, וגי' רש"ל ספנס אחרת, נ) רש"ל, ס) רש"ל, ע) גי' רש"ל ורש"א, פ) [עי' בתוס' יבמות לא. ד"ה למאי הלכתא היינו זה כתימה], צ) וזה שייך לדף קעו., ק) רש"ל, רש"א מ"ו,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בחזקה וכו' והוי אליבא דמסקנא דמוקי לקמן פלוגתייהו וכו' ואפי' לא גרסינן ליה הכא לא: (ב) בא"ד אף בחזקה כיון דקיימא לן הכא דבצריך לברר:

מוסף רש"י

אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות גובה מנכסים משועבדים, שלא הלוהו זה מעות אלא באחריות שעבוד נכסים והסופר טעה (כתובות קד:). דלא שדי איניש זוזי בכדי (ב"מ יד.). שטר שלא נכתב בו אחריות לאו מדעת המלוה נעשה אלא סופר טעה והרי היא כמו שנכתב וטורף מן המשועבדים (כתובות נא.). אחריות לאו טעות סופר הוא. ואינו גובה מנכסים משועבדים ולא אמרינן אין לך אדם המלוה מעותיו בלא שעבוד נכסי ליה והסופר טעה ולא כתב בו אחריות, אלא דוקא אלוין כתר שטר (ב"ק צה.). אותיות נקנות במסירה. המוכר שטר חוב לחבירו קנה החוב במסירת אותיות (סנהדרין לא.). ואינו צריך לכתוב שטר מכירה על השטר שהוא מוכר לו, אלא מאחר לו שטר שיש לו על אחרים לגבות בו, נתחייב הלוה לפורעם לזה (קדושין מז:). דאותיות כגון שטר נקנין במסירה בלא קנין ואין יכול לחזור בו (יבמות קטו:) ולא צריך למכתב קני לך וכל שעבודיה ולא שום שטר (לעיל עו:). אבל מסירה אינה אלא בדבר שגופו ממון, דמשי מינך ליה וזכה ביה, והכא נמי לגבי לגור ע"מ לאותותי תיקני ליה מסירה כשאר מטלטלין, אבל כדי לגבות החוב צריך שימסרנו מלוה ליד הלוקח (לעיל עו.). הבא לידון בשטר ובחזקה. מחזיק בקרקע ואמר לו חבירו מה לך בכאן וז"ל אתה מכרתה לי ואכלתיה שני חזקה ועדיין שטר מכירה בידי, נידון בשטר. על כרחו צריך להביא השטר ויבררו דבריו ואם לא אלא שטר יפסיד, דלא מהניא ליה חזקה, ואע"ג דחזקה במקום שטר קיימת, מדאמרי רבנן על שלש שנין מוזהר איניש בשטריה טפי מהכי, הא כיון דאמר ישנו בידי צריך לברר (סנהדרין כג.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones